VOLK, Het, christen-democratisch dagblad, opgericht in 1891. De krant ontstond uit de eerste niet-socialistische verenigingen van arbeiders en kleine middenstanders die in Gent werden geleid door **Herman Ronse** en **Gustaaf Eylenbosch.** Sinds 6 november 1886 gaven die in de Algemene Bond van Werklieden en Burgers gegroepeerde verenigingen *De Lichtstraal* uit. Omdat de katholieke volkskranten, naar hun mening, te weinig aandacht aan de sociale problemen besteedden, werd op 9 november 1890 begonnen met een weekblad, *Het Volk*, "Sociaal Blad". Mede onder invloed van de encycliek *Rerum Novarum* (1891) werd besloten dit weekblad samen te smelten met *De Lichtstraal* en een dagblad te beginnen. Promotor daarvan was **Ar-**

thur Verhaegen die een samenwerkende vennootschap oprichtte. Het eerste nummer van de krant verscheen in Gent op datum van 21 juni 1891 onder de titel *Het Volk*, "Anti-socialistisch Dagblad". In 1894 verhuisde het blad naar Brussel maar keerde al na negen maanden terug naar Gent. In 1937 zou het nogmaals de overstap naar Brussel wagen, maar eind 1939 verkoos men opnieuw de Oost-Vlaamse hoofdstad.
In 1900 werd de firma in een naamloze vennootschap omgevormd en weldra begon men ook een handelsdrukkerij. De ondertitel "Anti-socialistisch Dagblad" werd in 1912 veranderd in "Christen Werkmansblad", in 1932 in "Katholiek democratisch Dagblad voor Vlaanderen", in 1935 in "Katholiek sociaal Dagblad". Sinds de Tweede Wereldoorlog heeft de ondertitel betrekking op de streek waarvoor de editie is bestemd.
Eylenbosch werd de eerste directeur en hoofdredacteur. Hij was een gewezen typograaf en ook zijn opvolgers zouden arbeiders moeten zijn, trouw aan de stelregel van Verhaegen dat het om een blad 'van en door arbeiders' ging. Pas in 1933 kwam er een hoofdredacteur die zelf geen arbeider was geweest. In de Eerste Wereldoorlog bleef *Het Volk* verschijnen, maar Verhaegen, toen voorzitter van de raad van bestuur, werd om zijn patriottische activiteiten door de Duitse bezetter gearresteerd. Hij stierf in 1917 aan de gevolgen van twee jaar vestingstraf in Duitsland. Eylenbosch bleef directeur tot 1928 en werd als hoofdredacteur opgevolgd door Filip de Munnynck, die het blad leidde tot aan zijn dood in 1925. In 1925 werd de latere senator Gustaaf Gabriël hoofdredacteur, op zijn beurt (in 1933) opgevolgd door Jules Verstraelen. In 1928 nam *Het Volk* het dagblad *De Tijd* van het **Algemeen Christelijk Vakverbond** (ACV) over. Deze titel zou tot aan de Tweede Wereldoorlog blijven bestaan. In 1935 werd *Het Volk* het officieel orgaan van het **Algemeen Christelijk Werk(nem)ersverbond** (ACW). Zijn raad van bestuur werd sindsdien door een leidende figuur uit die kringen voorgezeten. In dat jaar vestigde het blad zich aan de Forelstraat in Gent. Toen in 1937 in Brussel de Pressa Catholica werd opgericht, maakte *Het Volk – De Tijd* deel uit van deze groep van technisch samenwerkende katholieke kranten, die evenwel maar twee jaar standhield. *Het Volk* was toen ook betrokken bij de uitgave van ***De Courant***.
Bij het begin van de Tweede Wereldoorlog staakte het blad zijn publicatie. De drukkerij werd bij de bevrijding ernstig beschadigd en men moest wachten tot 18 december 1944 om weer te verschijnen. De directie werd toen waargenomen door Robert Reyntjens, terwijl de christen-democratische politicus **Karel van Cauwelaert** politiek hoofdredacteur en (sinds 1949) Marcel de Ceulener technisch hoofdredacteur waren. Van Cauwelaert, die zijn hoofdartikelen ondertekende als Schildwacht,

werd in 1965 opgevolgd door **Emiel van Cauwelaert**, met de titel 'politiek directeur-hoofdredacteur'. In 1969 werd Walter Cabus directeur van de redactie. Leo Marijnissen volgde hem op als chef van de politieke redactie, terwijl Paul de Baere algemeen hoofdredacteur werd. Op 7 januari 1985 werd De Baere opgevolgd door Karel Verleyen, die in dienst bleef tot 30 juni 1988. Van 1 januari 1993 tot 15 november 1993 was Karel Anthierens algemeen hoofdredacteur, waarna Jaki Louage als directeur-hoofdredacteur aantrad.

Het Volk begon in 1891 met een oplage van 4000 exemplaren, bereikte in 1910 een oplage van 16.000 die later steeg tot 30.000. Dat was ook de oplage in december 1944. Een jaar later bedroeg zij al 90.000 en in 1950 bereikte zij 147.000 exemplaren. Deze opgang liep parallel met de opbloei van de christelijke arbeidersorganisaties die het mogelijk maakte van een vrij gewestelijke krant een nationale publicatie te maken. Van 1950 tot einde 1995 werd ook het dagblad ***De Nieuwe Gids*** (als een steeds kleiner wordend 'kopblad') gedrukt op de persen van *Het Volk*, terwijl de firma verscheidene weekendbladen voor een breed publiek en een kinderweekblad uitgaf. In het begin van de jaren 1970 bedroeg de oplage van *Het Volk* 220.000. In de jaren 1990 werd de firma verlieslatend, ingevolge de dalende krantenverkoop, vooral bij de populaire bladen, en de daarmee gepaard gaande geringere reclame-inkomsten. De oplage van *Het Volk* daalde tot 127.000 exemplaren einde 1994. Toen werden de krant en haar tijdschriften *Eos*, *Zondagsblad*, TV-*Gids*, stripverhalen, haar drukkerij in Gent en haar nieuwe handelsdrukkerij in Erpe-Mere plus een participatie van 7,8% in de Vlaamse Televisie Maatschappij (VTM) overgenomen door de Vlaamse Uitgevers Maatschappij (VUM), uitgever van ***De Standaard***-bladen, die daarmee de grootste persgroep van Vlaanderen werd. Hoofdredacteur van *Het Volk* werd nu de oud-*De Standaard*-hoofdredacteur Lode Bostoen, wiens taak, na zijn pensionering, in 1996 werd overgenomen door directeur Jacky Louage. Een stichting moet er nu voor zorgen, dat de waarden van de **christelijke arbeidersbeweging** worden geëerbiedigd. In die stichting zetelen afgevaardigden van deze beweging.

De Vlaamse emancipatiestrijd was voor *Het Volk* van het begin af een onderdeel van de christelijk geïnspireerde sociale strijd. Bij haar stichting rekende de krant het meteen tot haar doelstellingen, het publiek in te lichten over de V.B. Het eerste nummer bevatte al een rubriek "Vlaamsche Belangen". Later bleef *Het Volk* de standpunten van de christelijke arbeidersbeweging met een sterk Vlaams accent verdedigen. Zo kantte het zich tegen de uitwassen van de **repressie** na de Tweede Wereldoorlog, ijverde voor de wederopleving van de **IJzerbedevaart**. Na de vernietiging van de

Het Volk ontstond in 1891 als antisocialistisch dagblad van Gentse arbeiders en kleine middenstanders. Het ontwikkelde zich tot spreekbuis van de christelijke vakbeweging. (KADOC)

IJzertoren opende *Het Volk* als eerste een intekenlijst en deed een oproep "tot al onze arbeiders en boeren, die ook het hunne moeten bijdragen om de vernielde IJzertoren uit zijn puin te doen herrijzen". De krant steunde later de actie van **Marcel Vandewiele** en anderen om de **Dag van het Vlaamse Lied** tot stand te brengen. Belangrijk was zijn rol in de strijd tegen de **talentelling** in 1960, toen zijn politieke redacteur E. van Cauwelaert, als burgemeester van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, een der initiatiefnemers van de verzetsactie en de boycot was. *Het Volk* kantte zich tegen het politiek georganiseerde Vlaams-nationalisme en pleitte voor **culturele autonomie**, waarbij onder E. van Cauwelaert ook sympathie voor het **federalisme** begon door te klinken. Het blad steunde, kortom, de meest Vlaamsgezinden in de **Christelijke Volkspartij** (CVP).

LITERATUUR: R. Rock, *Het Volk zestig jaar, 1891-1951*, 1951; – F. Hugaerts, *Het Volk negentig jaar (1891-1981). Kroniek der naoorlogse decenniën*, 1981; – E.E. Balduck, 'Dagblad Het Volk, honderd jaar (1891-1991). Een eeuw "vaderlandsche geschiedenis"', in *De IJzerbode* (juni 1991); – L. de Clerck, 'Het Volk blijft', in *De Standaard* (5-6 november 1994); – J. Mortelmans, 'Het Volk komt onder vleugels van VUM. Blijft onafhankelijk dagblad', in *De Standaard* (5-6 november 1994).

GASTON DURNEZ*